SAMPLE CONTENT

मराठी कुमारभारती

WORKBOOK

पाठ्यपुस्तक व बोर्डाच्या कृतिपत्रिका आराखड्यावर आधारित

इयत्ता दहावी
(मराठी माध्यम)

Published by:
LAZY BONE EDUCATION

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे – ०४
यांच्याद्वारे नियोजित अद्ययावत कृतिपत्रिका आराखड्यावर आधारित

मराठी कुमारभारती
WORKBOOK
इयत्ता दहावी (मराठी माध्यम)

Sample Content

ठळक वैशिष्ट्ये

- अद्ययावत कृतिपत्रिका प्रारूपावर आधारित
- प्रत्येक पाठाचे परिच्छेदांत विभाजन
- विविध प्रकारच्या आकलन कृतींचा समावेश
- अधिकाधिक सरावासाठी प्रत्येक पाठ व कवितेच्या शेवटी भाषाभ्यास (व्याकरण) विभाग समाविष्ट
- कवितेच्या उत्तम आकलनाकरता प्रत्येक कवितेचा भावार्थ अंतर्भूत
- अधिक सरावाकरता स्वतंत्र अपठित गद्य आकलन विभाग
- कृतींची उत्तरे लिहिण्याकरता पर्याप्त जागा उपलब्ध
- मागील वर्षांच्या बोर्ड कृतिपत्रिकांमधील निवडक कृतींचा समावेश
- विद्यार्थ्यांच्या सृजनशक्तीच्या विकासाकरता उपयुक्त
- परीक्षेचे स्वरूप समजण्याकरता कृतिपत्रिका प्रारूप अंतर्भूत

विद्यार्थ्याचे नाव : ____________________

शाळेचे नाव : ____________________

इयत्ता : __________ **तुकडी :** __________ **अनुक्रमांक :** __________

Printed at: **Print to Print,** Mumbai

© *Lazy Bone Education*
No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, C.D. ROM/Audio Video Cassettes or electronic, mechanical including photocopying; recording or by any information storage and retrieval system without permission in writing from the Publisher.

P.O. No. 8022

TEID: 2634

प्रस्तावना

नमस्कार, विद्यार्थी मित्र-मैत्रिणींनो!

दहावीचं वर्ष म्हणजे आपल्या शैक्षणिक जीवनातला महत्त्वाचा टप्पा! या टप्प्यावर शासनाने पारंपरिक शिक्षण पद्धतीत परिवर्तन साधत ज्ञानरचनावादावर आधारित अभ्यासक्रम योजला आहे. हा अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांमधील भाषिक कौशल्यांचा विकास घडवणारा तर आहेच, शिवाय विद्यार्थ्यांना भाषेचा लळा लावणारा व भाषेच्या बळावर त्यांच्यातील आकलनशक्ती, कल्पनाशक्ती, सर्जनशीलता या गुणांचा विकास करणारा आहे. जीवनाला कलाटणी देणारा हा टप्पा सहज व सुरळीत पार व्हावा असे प्रत्येकाला वाटते. त्याकरता सातत्यपूर्ण सराव करून विद्यार्थी परिपूर्ण ज्ञानाची प्राप्ती सहजपणे करू शकतात. हाच विचार समोर ठेवून विद्यार्थ्यांचे विषयज्ञान पक्के करण्यासाठी सुधारित मूल्यमापन आराखड्याचा सखोल अभ्यास करून **लेझी बोन एज्युकेशनचे मराठी कुमारभारती Workbook : इयत्ता दहावी** या पुस्तकाची निर्मिती करण्यात आली आहे. हे पुस्तक विद्यार्थी व अभ्यासक्रम यांदरम्यानचा सेतू बनून महत्त्वपूर्ण भूमिका निभावण्यास सक्षम आहे.

या Workbook मध्ये, गद्य, पद्य, स्थूलवाचन व अपठित गद्य आकलनाचा समावेश करण्यात आला आहे. व्याकरण व भाषिक घटकांच्या अधिकाधिक सरावाकरता प्रत्येक पाठ व कवितेमध्ये भाषाभ्यास विभागाअंतर्गत भरपूर कृती देण्यात आल्या आहेत. कवितेवर आधारित कृती सोडवण्यासाठी कवितेचे उत्तम आकलन होणे गरजेचे असते, हे लक्षात घेऊन प्रत्येक कवितेचा भावार्थ अंतर्भूत करण्यात आला आहे. Workbook ची रचना करत असताना प्रत्येक विभागात विचारण्यात आलेल्या प्रत्येक कृतीचे उत्तर लिहिण्याकरता पर्याप्त जागा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. Workbook च्या माध्यमातून या विषयाचा परिपूर्ण सराव होऊन विद्यार्थी परीक्षेला आत्मविश्वासाने सामोरे जातील.

प्रत्येक पाठांतर्गत समाविष्ट केलेल्या ग्रहण, स्मरण व तार्किकतेवर आधारित कृती विद्यार्थ्यांची ज्ञानकक्षा व आकलन शक्ती वाढवण्यास उपयुक्त ठरतील. विद्यार्थ्यांच्या वैचारिक शक्तीचा व भाषाशक्तीचा विकास साधण्याकरता अपठित गद्यावर आधारित कृतींचा समावेशही या Workbook मध्ये करण्यात आला आहे. विद्यार्थ्यांना परीक्षेचे स्वरूप योग्य रीतीने समजावे याकरता कृतिपत्रिका प्रारूपही यात देण्यात आले आहे.

Workbook मध्ये अध्ययनाकरता देण्यात आलेल्या कृतींचा सराव केल्याने विद्यार्थ्यांची सृजनशक्ती व आत्मविश्वास वाढीस लागेल यात तीळमात्रही शंका नाही. हे Workbook विद्यार्थ्यांबरोबरच शिक्षकांकरताही उपयुक्त व ज्ञानवर्धक ठरेल अशी आम्हांला आशा व खात्री आहे.

हे पुस्तक परिपूर्ण करण्यासाठी आम्ही सर्वतोपरी प्रयत्न केले आहेत, तरी पुस्तक अधिकाधिक उत्कृष्ट व्हावे, यासाठी आपल्या सूचना स्वागतार्ह आहेत. याकरता आपला अभिप्राय support@lazybone.in या इ-मेल पत्त्यावर पाठवावा ही नम्र विनंती.

धन्यवाद!

ज्ञानार्थींना मन:पूर्वक शुभेच्छा!

प्रकाशक

आवृत्ती: द्वितीय

Sample Content

Disclaimer

This reference book is transformative work based on 'मराठी कुमारभारती; चौथे पुनर्मुद्रण: २०२२' published by the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, Pune. We the publishers are making this reference book which constitutes as fair use of textual contents which are transformed by adding and elaborating, with a view to simplify the same to enable the students to understand, memorize and reproduce the same in examinations.

This work is purely inspired upon the course work as prescribed by the Maharashtra State Bureau of Textbook Production and Curriculum Research, Pune. Every care has been taken in the publication of this reference book by the Authors while creating the contents. The Authors and the Publishers shall not be responsible for any loss or damages caused to any person on account of errors or omissions which might have crept in or disagreement of any third party on the point of view expressed in the reference book.

© reserved with the Publisher for all the contents created by our Authors.

No copyright is claimed in the textual contents which are presented as part of fair dealing with a view to provide best supplementary study material for the benefit of students.

मराठी कुमारभारती

कृतिपत्रिका आराखडा इयत्ता दहावी

वेळ : ३ तास **एकूण गुण: ८०**

विभाग १ : गद्य	**एकूण गुण १८**

(अ) **१ पठित उतारा** – **७ गुण**
(आ) **१ पठित उतारा** – **७ गुण** } १३० ते १५० शब्द
(इ) **१ अपठित उतारा** – **४ गुण** – ८० ते १०० शब्द

(अ) आणि (आ) – ०७ गुणांसाठी कृतिनिहाय गुणविभागणी –

(१)	आकलन कृती –	२ गुण
(२)	आकलन कृती –	२ गुण
(३)	स्वमत –	३ गुण

(इ) ४ गुणांसाठी कृतिनिहाय गुणविभागणी –

(१)	आकलन कृती –	२ गुण
(२)	आकलन कृती –	२ गुण

विभाग २ : पद्य	**एकूण गुण १६**

(अ) पठित पद्य **८ गुण**

पाठ्यपुस्तकात समाविष्ट असणाऱ्या पद्यांपैकी कोणतीही एक कविता कृतिपत्रिकेत देणे.

८ गुणांसाठी कृतिनिहाय गुणविभागणी –

(१)	आकलन कृती	२ गुण
(२)	आकलन कृती	२ गुण
(३)	कवितेतील दिलेल्या कोणत्याही दोन ओळींचा सरळ अर्थ	२ गुण
(४)	काव्यसौंदर्य	२ गुण

(दिलेल्या पद्यातील कोणत्याही २ ओळी देऊन त्यावर काव्यसौंदर्यासाठी योग्य कृती विचारणे)

(आ) कवितेवरील आधारित कृती विचारणे- **८ गुण**

'अ' साठी दिलेली कविता सोडून पाठ्यपुस्तकातील कोणत्याही दोन कवितांची फक्त नावे कृतिपत्रिकेत देणे व त्यावर आधारित कृती विचारणे.

८ गुणांसाठी कृतिनिहाय गुणविभागणी –

१. खालील मुद्द्यांच्या आधारे कोणत्याही एका कवितेसंबंधी खालील कृती सोडवा. **४ गुण**

(१)	प्रस्तुत कवितेचे कवी/कवयित्री.	१ गुण
(२)	प्रस्तुत कवितेचा विषय.	१ गुण
(३)	प्रस्तुत कवितेतील शब्दांचे अर्थ लिहा.	२ गुण
	(कवितेतील कोणतेही २ शब्द देणे व दोन्ही सोडवणे)	प्रत्येकी १ गुण
(४)	प्रस्तुत कवितेतून मिळणारा संदेश लिहा.	२ गुण
(५)	प्रस्तुत कवितेची भाषिक वैशिष्ट्ये लिहा.	२ गुण
(६)	कवितेतून व्यक्त होणारा विचार लिहा.	२ गुण
(७)	कवितेतील दिलेल्या ओळींचा सरळ अर्थ लिहा.	२ गुण
(८)	प्रस्तुत कविता तुम्हांला आवडण्याचे वा न आवडण्याचे कारण लिहा.	२ गुण

४ गुणांसाठी वरीलपैकी कोणत्याही कृती विचारणे.

प्रत्येक कृती १ किंवा २ गुणांचीच असावी. १/२ गुणांसाठी कृती विचारली जाऊ नये.

Sample Content

२. काव्यपंक्तींचे रसग्रहण **४ गुण**

'अ' व 'आ'साठी दिलेल्या कविता सोडून पाठ्यपुस्तकात समाविष्ट असलेल्या पद्यांपैकी कोणत्याही एका कवितेतील रसग्रहणास अनुकूल अशा २ किंवा ४ ओळी कृतिपत्रिकेत देणे.

दिलेल्या काव्यपंक्तींचे रसग्रहण करा.

विभाग ३ : स्थूलवाचन — एकूण गुण ६

प्रत्येकी ३ गुणांच्या २ कृती

(स्वमत व अभिव्यक्तीवर आधारित ३ कृती देणे व त्यांपैकी २ सोडवणे अपेक्षित)

विभाग ४ : भाषाभ्यास — एकूण गुण १६

(अ) व्याकरण घटकांवर आधारित कृती **८ गुण**

१) समास – द्विगू , कर्मधारय, द्वंद्व (वैकल्पिक द्वंद्व, समाहार द्वंद्व, इतरेतर द्वंद्व) — २ गुण

२) शब्दसिद्धी – शब्द – प्रत्ययघटित, उपसर्गघटित, अभ्यस्त — २ गुण

३) वाक्प्रचार – (४ वाक्प्रचार कृती देणे व त्यांपैकी २ कृती सोडवणे अपेक्षित) — ४ गुण

खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून त्या वाक्प्रचारांचा वाक्यात उपयोग करा.

कृतिपत्रिकेत ४ वाक्प्रचार देणे व त्यांपैकी २ सोडविणे अपेक्षित

प्रत्येक वाक्प्रचाराचा अर्थ – १ गुण

प्रत्येक वाक्प्रचाराचा वाक्यात उपयोग – १ गुण

(आ) भाषिक घटकांवर आधारित कृती **८ गुण**

(१) शब्दसंपत्ती – ४ गुण

अ) समानार्थी शब्द

ब) विरुद्धार्थी शब्द

क) एकवचन / अनेकवचन
वचन बदला / वचन ओळखा

ड) शब्दसमूहांबद्दल एक शब्द लिहिणे –
तीन शब्दसमूह देणे त्यांपैकी दोन सोडवणे अपेक्षित

ई) शब्दातील अक्षरांपासून अर्थपूर्ण शब्द तयार करणे

(यापैकी कोणत्याही ४ घटकांवर प्रत्येकी १ गुणांच्या ४ कृती विचारणे अपेक्षित)

(२) लेखननियमांनुसार लेखन – २ गुण

अचूक शब्द ओळखा – (कोणतेही ६ शब्द प्रत्येकी ४ पर्यायांसह देणे, पर्यायातील ४ पैकी एकच शब्द (लेखननियमांनुसार) अचूक असावा. वरील ६ शब्दांपैकी ४ शब्द सोडवणे अपेक्षित

किंवा

वाक्यातील लेखननियमांनुसार चुकीचे शब्द ओळखून दुरुस्त करा. प्रत्येक वाक्यात २ शब्द लेखननियमांनुसार चुकीचे असतील अशी ४ वाक्ये देणे. त्यांपैकी २ वाक्ये सोडवणे अपेक्षित.

(३) विरामचिन्हे १ गुण

१) योग्य विरामचिन्हे वापरा.

२) विरामचिन्हे ओळखा.

३) चुकीची विरामचिन्हे बदला.

(यापैकी ०१ गुणासाठी कोणतीही एक कृती विचारणे)

(४) पारिभाषिक शब्द १ गुण

गद्य, पद्य या दोन्ही विभागांतील घटकांवर आधारित कोणतेही २ पारिभाषिक शब्द देणे व दोन्ही सोडवणे अपेक्षित (प्रत्येक शब्दासाठी १/२ गुण)

Sample Content

विभाग ५ : उपयोजित लेखन	एकूण गुण २४

(अ) **६ गुण**

१. **पत्रलेखन**

औपचारिक किंवा अनौपचारिक

मागणी/ विनंती कौटुंबिक

किंवा

२. सारांशलेखन – (विभाग १ गद्य – इ (प्र.१ इ) मधील अपठित गद्य उताऱ्याचा सारांश लिहिणे)

विभाग १ गद्य – इ (प्र.१ इ) मधील अपठित गद्य उतारा वाचा व त्याचा एक तृतीयांश एवढा सारांश तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) **१० गुण**

(१) जाहिरात लेखन
(२) बातमी लेखन
(३) कथालेखन

प्रकारानुसार (६० ते ९० शब्द) – कृतिपत्रिकेत तिन्ही घटकांवर आधारित कृती देणे. त्यांपैकी २ कृती सोडवणे अपेक्षित (प्रत्येकी ५ गुण)

(ई) **लेखनकौशल्य** (१०० ते १२० शब्द) **८ गुण**

(१) आत्मकथन
(२) वैचारिक
(३) प्रसंगलेखन

कृतिपत्रिकेत तिन्ही घटकांवर आधारित कृती देणे त्यांपैकी १ सोडवणे अपेक्षित

कुमारभारती गुणविभागणी

घटकनिहाय गुणविभागणी

अनु. क्र	घटक	गुण	विकल्प गुण
१	गद्य	१८ गुण	
२	पदय	१६ गुण	४ गुण
३	स्थूलवाचन	०६ गुण	३ गुण
४	भाषाभ्यास	१६ गुण	४ गुण
५	उपयोजित लेखन	२४ गुण	३३ गुण
	एकूण गुण	८० गुण	४६ गुण

अंतर्गत मूल्यमापन – २० गुण

अ.	श्रवण कौशल्य	०५ गुण
आ.	भाषण कौशल्य	०५ गुण
इ.	स्वाध्याय	१० गुण

*याशिवाय भाषिक घटकांवर आधारित कृतींमध्ये विचारण्यात येणाऱ्या कृतींनुसार काही विकल्प गुण आहेत.

[महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे - ०४]

Sample Content

अनुक्रमणिका

क्र.	पाठाचे नाव	कवी/कवयित्री/लेखक/लेखिका	पृष्ठ क्र.
१.	जय जय हे भारत देशा	मंगेश पाडगावकर	१
२.	बोलतो मराठी...	डॉ. नीलिमा गुंडी	३
३.	आजी: कुटुंबाचं आगळ	महेंद्र कदम	१०
४.	उत्तमलक्षण	संत रामदास	१९
५.	वसंतहृदय चैत्र	दुर्गा भागवत	२७
	बालसाहित्यिका – गिरिजा कीर (स्थूलवाचन)	डॉ.विजया वाड	३६
६.	वस्तू	द. भा. धामणस्कर	३८
७.	गवताचे पाते	वि. स. खांडेकर	४६
८.	वाट पाहताना	अरुणा ढेरे	५१
९.	आश्वासक चित्र	नीरजा	६०
१०.	आप्पांचे पत्र	अरविंद जगताप	६८
	मनक्या पेरेन लागा (स्थूलवाचन)	वीरा राठोड	७६
११.	गोष्ट अरुणिमाची	सुप्रिया खोत	७८
१२.	भरतवाक्य	मोरोपंत	९०
१३.	कर्ते सुधारक कर्वे	डॉ. शिरीष गोपाळ देशपांडे	९९
१४.	काळे केस	ना. सी. फडके	१०८
१५.	खोद आणखी थोडेसे	आसावरी काकडे	११४
	वीरांगना (स्थूलवाचन)		१२२
१६.	आकाशी झेप घे रे	जगदीश खेबुडकर	१२९
१७.	सोनाली	डॉ. वा. ग. पूर्णपात्रे	१३७
१८.	निर्णय	डॉ. सुनील विभुते	१५१
१९.	तू झालास मूक समाजाचा नायक	ज. वि. पवार	१६१
२०.	सर्व विश्वचि व्हावे सुखी	डॉ. यशवंत पाठक	१६९
	व्युत्पत्ती कोश (स्थूलवाचन)		१७९
•	अपठित गद्य आकलन		१८१

[टीप: पाठाखाली दिलेले प्रश्न * या चिन्हाने दर्शवले आहेत.]

सुधारित कृतिपत्रिका आराखड्यानुसार अभ्यासाला नसलेले पाठ्यपुस्तकातील अभ्यासघटक / प्रश्नप्रकार या पुस्तकात समाविष्ट करण्यात आलेले नाहीत. **उदा.** अलंकार, वृत्त इत्यादी.

बोर्डाच्या परीक्षेला आत्मविश्वासाने सामोरे जाण्यासाठी नमुना प्रश्नपत्रिका सोडवणे हा एक उत्तम मार्ग आहे. शेजारील Q. R. Code स्कॅन करून आमच्या **'SSC 54 प्रश्नपत्रिका व कृतिपत्रिका उत्तरपत्रिकांसहित'** याविषयी जाणून घ्या.

व्याकरण-भाषाभ्यास या विभागात अधिक गुण मिळवायचे असल्यास **"मराठी व्याकरण-भाषाभ्यास"** या पुस्तकाद्वारे सराव करा. या पुस्तकाच्या अधिक माहितीसाठी दिलेला Q. R. Code स्कॅन करा.

उपयोजित लेखन या विभागात अधिक गुण मिळवायचे असल्यास **"मराठी उपयोजित लेखन"** या पुस्तकाद्वारे सराव करा. या पुस्तकाच्या अधिक माहितीसाठी दिलेला Q. R. Code स्कॅन करा.

Sample Content

२ बोलतो मराठी...

– डॉ.नीलिमा गुंडी

कृतिपत्रिकेतील प्रश्न १ (अ)/(आ) साठी

परिच्छेद १

१. आकलन कृती

१. आकृतिबंध पूर्ण करा.

i.

स्वयंपाकातील क्रियांशी संबंधित असणारे मराठीतील काही शब्दप्रयोग

*ii.

भाषा वापरताना अर्थाचा अनर्थ टाळण्यासाठी आवश्यक उपाय

iii.

हल्ली या ठिकाणी प्रत्ययांची जागा अनेकदा चुकलेली असते

२. चौकटी पूर्ण करा.

i. हल्ली पदार्थ तयार करण्याच्या कृतीला असेच संबोधले जाते

ii. 'बनवणे' या शब्दासाठी मराठीत असलेला रूढ अर्थ

*iii. मराठी भाषेची खास शैली

*iv. शब्दांचा अर्थ जाणून घेण्याचे साधन

Sample content

पाठ्यपुस्तक पृष्ठ क्र. २ [परवा वर्तमानपत्रात................ .... असे म्हणायला हवे.]

[टीप: परीक्षेमध्ये संपूर्ण उतारा देण्यात येईल. या उताऱ्याचे वाचन करून त्यावर आधारित कृतींची उत्तरे लिहिणे अपेक्षित आहे. जागेअभावी येथे केवळ उताऱ्याची सुरुवात व शेवट देण्यात आला आहे. विद्यार्थ्यांनी हे उतारे पाठ्यपुस्तकातून वाचावे व त्यांवर आधारित कृती सोडवाव्यात.]

२. आकलन कृती

१. योग्य जोड्या जुळवा.

क्र.	'अ' गट	उत्तर		'ब' गट
i.	एकाऐवजी दुसरे क्रियापद		अ.	खाद्यपदार्थ नाही.
ii.	अक्कलवान		ब.	अर्थाचा अनर्थ
iii.	अकलेचा कांदा		क.	हुशार
iv.	खस्ता		ड.	अतिशहाणा

२. खालील प्रश्नाचे एका वाक्यात उत्तर लिहा.
अर्थाचा गोंधळ केव्हा होतो?

उत्तर: ....

३. कारण लिहा.
तुम्हांला मी उत्तप्पा बनवू का? यात विनोदनिर्मिती झाली आहे, कारण ....

उत्तर: ....

३. स्वमत

*१. **'तुम्ही शहाणे आहात' या वाक्यातील 'शहाणे' या शब्दाच्या अर्थछटा लिहा.**
[मुद्दे: शहाणे शब्दाच्या अर्थछटा – गुण-दुर्गुण – शहाणा – अतिशहाणा – उदाहरण.]
[टीप: विद्यार्थ्यांना स्वमत लेखन सोपे जावे यासाठी प्रत्येक स्वमताखाली काही मुद्दे दिले आहेत. त्या आधारे विद्यार्थी स्वमत लिहू शकतात. परीक्षेत असे मुद्दे दिले जाणार नाहीत. या मुद्द्यांशिवायही विद्यार्थी आपले उत्तर लिहू शकतात.]

उत्तर: ....

Sample Content

२. **मराठी भाषेचे संवर्धन करण्यासाठी तुम्ही काय प्रयत्न करू शकता ते लिहा.**

[**मुद्दे:** मराठी भाषा अभ्यास बंधनकारक – मराठी शब्दांचा वापर – सरमिसळ टाळणे – ग्रंथवाचन –भाषेचा सन्मान करणे.]

उत्तर:

परिच्छेद २

१. आकलन कृती

१. **आकृतिबंध पूर्ण करा.**

***i.**

शब्दांची व्युत्पत्ती शोधण्याचे फायदे लिहा

ii.

मराठीने आजवर या भाषांतील शब्द आत्मसात केले आहेत

iii.

भाषेत यास महत्त्व असते

iv.

'कलेवर' शब्दाची चकवणारी दोन शब्दरूपे

Sample Content

v. **भाषेवर प्रेम करण्यासाठी या गोष्टी करायला हव्यात**
- ----------
- ----------

vi. **मराठी भाषेने आपल्यासाठी या गोष्टी केल्या आहेत**
- ----------
- ----------

२. **चौकट पूर्ण करा.**

'लाभले आम्हांस भाग्य बोलतो मराठी' या अभिमानगीताचे कवी → ----------

पाठ्यपुस्तक पृष्ठ क्र. २, ३

[भाषेमध्ये अनेक शब्द .... विसरून चालणार नाही.]

२. आकलन कृती

१. **सत्य विधान ओळखा.**

i. पुराणातील वांगी पुराणात या म्हणीचा वांग्याशी संबंध आहे.

ii. 'पुराणातील वानगी पुराणात' अशी मूळ म्हण आहे.

iii. पुराणातील वांगी पुराणातच शोभतात असा या म्हणीचा अर्थ आहे.

iv. वानगीचा अर्थ रवानगी करणे असा आहे.

उत्तर: ----------

२. **खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.**

i. भाषेची गंमत जाणून घेण्याचा मार्ग कोणता?

उत्तर: ----------

ii. 'मोरांबा' या शब्दाच्या व्युत्पत्तीबाबत लेखिकेने काय सांगितले आहे?

उत्तर: ----------

----

iii. भाषा काय करण्यास मदत करते?

उत्तर: ----------

३. स्वमत

*१. **'गरज नसताना इतर भाषांमधले शब्द वापरून बोलू नये' या लेखिकेच्या मताबाबत तुमचे मत सोदाहरण लिहा.**

[मुद्दे: भाषा प्रवाही असते – भाषांच्या सरमिसळीचे दुष्परिणाम – एकाही भाषेवर प्रभुत्व नसणे – भाषसौंदर्याची जपणूक – प्रभुत्व प्राप्ती – शक्य.**]**

उत्तर: ----------

Sample Content

***२. लेखिकेने मराठी भाषेचा केलेला सन्मान तुमच्या शब्दांत लिहा.**

[मुद्दे: मातेसमान भाषा – भावजीवनाची जडणघडण – भाषेवर प्रेम – सखोल अभ्यासाची गरज – अर्थसौंदर्याचे ज्ञान – प्रभुत्वप्राप्ती हाच सन्मान.**]**

उत्तर: ---

Sample Content

पाठाधारित कृती

***१. कृती पूर्ण करा.**

---	← **मराठी भाषेची श्रीमंती** →	---

***२. चौकट पूर्ण करा.**

मराठी भाषेला लेखिकेने दिलेली उपमा →	---

कृतिपत्रिकेतील प्रश्न ४ (अ)/(आ) साठी

भाषाभ्यास विभाग

अ. व्याकरण घटकांवर आधारित कृती

१. **खालील सामासिक शब्दांचा विग्रह करून समास ओळखा.**

क्र.	सामासिक शब्द	विग्रह	समास
i.	कामकाज		
ii.	पतीपत्नी		

२. **खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.**

i. **अर्थाचा अनर्थ होणे** –

वाक्य:

ii. **अंगाला लावणे** –

वाक्य:

iii. **अंगावर घेणे** –

वाक्य:

iv. **कंठस्नान घालणे [मार्च २०१९, २०२०, २०२२]** –

वाक्य:

v. **खस्ता खाणे** –

वाक्य:

आ. भाषिक घटकांवर आधारित कृती

*१. **गटात न बसणारा शब्द ओळखून चौकटी पूर्ण करा.**

i. ऐट, डौल, रुबाब, चैन →

ii. कपाळ, हस्त, ललाट, भाल →

iii. विनोद, नवल, आश्चर्य, विस्मय →

iv. संपत्ती, संपदा, कांता, दौलत →

v. प्रख्यात, प्रज्ञा, नामांकित, प्रसिद्ध →

२. **खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहा.**

i. कौतुक × ii. परका × iii. पात्र ×

Sample Content

*३. **खाली दिलेल्या अनेकवचनी नामांचे एकवचनी रूप लिहून त्यांचा वापर करून प्रत्येकी एक वाक्य तयार करा.**

i. **रस्ते** – ____________________

उत्तर: ____________________

ii. **वेळा** – ____________________

उत्तर: ____________________

iii. **भिंती** – ____________________

उत्तर: ____________________

iv. **विहिरी** – ____________________

उत्तर: ____________________

v. **घड्याळे** – ____________________

उत्तर: ____________________

vi. **माणसे** – ____________________

उत्तर: ____________________

*४. **खालील शब्दसमूहांबद्दल एक शब्द लिहा.**

i. पसरवलेली खोटी बातमी – ____________________ ii. ज्याला मरण नाही असा – ____________________

iii. समाजाची सेवा करणारा – ____________________ iv. संपादन करणारा – ____________________

५. **लेखननियमांनुसार अचूक शब्द ओळखून लिहा.**

i. शब्दशहा / शब्द:श / शब्दशा / शब्दश: – ____________________

ii. व्युत्पती / व्युत्पत्ती / वुत्पत्ती / व्युप्तत्ती – ____________________

६. **खालील वाक्यांतील चुकीची विरामचिन्हे ओळखून वाक्ये दुरुस्त करून लिहा.**

i. तुम्हांला मी उत्तप्पा बनवू का!

उत्तर: ____________________

ii. “अकलेचा कांदा” म्हणजे “अतिशहाणा” हे आपल्याला माहीत हवे.

उत्तर: ____________________

७. **खालील पारिभाषिक शब्दांना प्रचलित मराठी भाषेतील शब्द लिहा.**

i. Absence – ____________________ ii. Bench – ____________________

iii. Calligraphy – ____________________ iv. Census – ____________________

शिक्षकांचा शेरा: ____________________ दिनांक: ____________

Sample Content

AVAILABLE NOTES FOR STD. X:
(ENG., MAR. & SEMI ENG. MED.)

PERFECT SERIES
- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- हिंदी लोकवाणी
- आमोद: सम्पूर्ण-संस्कृतम्
- आनन्द: संयुक्त-संस्कृतम्
- History and Political Science
- Geography
- Mathematics (Part - I)
- Mathematics (Part - II)
- Science and Technology (Part - 1)
- Science and Technology (Part - 2)

PRECISE SERIES
- Science and Technology (Part - 1)
- Science and Technology (Part - 2)
- History, Political Science and Geography

PRECISE SERIES
- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती
- इतिहास व राज्यशास्त्र
- भूगोल
- गणित (भाग - I)
- गणित (भाग - II)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (भाग - १)
- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान (भाग - २)

WORKBOOK
- English Kumarbharati
- मराठी अक्षरभारती
- हिंदी लोकभारती
- Mathematics (Part - I)
- Mathematics (Part - II)
- My English Coursebook
- मराठी कुमारभारती

Additional Titles: (Eng., Mar. & Semi Eng. Med.)
- Grammar & Writing Skills Books (Std. X)
  - Marathi • Hindi • English
- Hindi Grammar Worksheets
- 3 in 1 Writing Skills
  - English (HL) • Hindi (LL) • Marathi (LL)
- 3 in 1 Grammar (Language Study) & Vocabulary
  - English (HL) • Hindi (LL) • Marathi (LL)
- SSC 54 Question Papers & Activity Sheets With Solutions
- आमोद:(सम्पूर्ण-संस्कृतम्) – SSC 11 Activity Sheets With Solutions
- हिंदी लोकवाणी (संयुक्त), संस्कृत-आनन्द: (संयुक्तम्) – SSC 12 Activity Sheets With Solutions
- IQB (Important Question Bank)
- Mathematics Challenging Questions
- Geography Map & Graph Practice Book
- A Collection of Board Questions With Solutions

Scan the QR code to buy e-book version of Target's Notes on Quill - The Padhai App

Visit Our Website

Marketed by:

Target Publications® Pvt. Ltd.
Transforming lives through learning.

Address:
2nd floor, Aroto Industrial Premises CHS,
Above Surya Eye Hospital, 63-A, P. K. Road,
Mulund (W), Mumbai 400 080
Tel: 88799 39712 / 13 / 14 / 15
Website: www.targetpublications.org
Email: mail@targetpublications.org

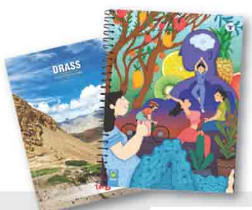

Explore our range of STATIONERY